

Noonk Zjirra.

Ich zeen 'm nog, Noonk Zjirra dae same met z'ne zoaën "d'r Jan", zie paerd Max en zieng milkskar de däöre langsging um milk, botter, kieës en later aoch aander mieë luxueuzere milkprodukte (zoe wie me zag), an de vrow te bringe.

Noonk Zjirra, d'r Jan mit hun milkskar en 't paerd Max. Ze gunt hie bergop vanoet de Wesch nao Bergehoeze.

In 't begin boerde haeë en how e innege keu, mè um get bie te verdeene begoes haeë milk te v'rkaope.

Wie dat baeëter rendeerde es 't boere, haet haeë al ze vieë verkoch en haet haeë same mit taant Lies d'r milkhandel oetgebrijt.

Haeë, es milkboer zonder eege keu, waor in 't begin, vöör kwaliteit en vitgehalte van de milk, afhankelijk van de behandeling van de koomilk. Zaeëker vlak vöör 't afnaeëme van de milk bie d'r boer. 'T woolt nog al 'ns gebäöre dat boerinne, nog vlot effe, extra afroomde vöör eege gebroek. Die gebruikde dizze room vöör 't sjlaoë van botter en 't maake van kieës. De kwaliteit va de milk waor nogal aafwisselend. Dat how neet allèng te maake mit 't afroomde mè aoch, mit 't seizoen en 't voor vöör 't vieë.

Later wie haeë de milk van de milkfabriek betrok, woort de kwaliteit vööl baeëter, neet mie zo wisselend en aoch neet mie zoe aan 't seizoen geboonde. Van de milk woort vanaaf dat mement, däör 'ne contreläör van de milkfabriek, nao 't milleke innege sjtaole milk genaome. In de milkfabriek woorte die sjtaole gecontroleerd mit de aangelieëveerde milk. In Noarbik troojt d'r Pool (Paul Pittie) als milkcontreläör op. Dae verveurde z'n glaaze flesjkes in e haote kiske, achter op d'r fiets en zörgde d'rvöör dat de aafgenaome sjtaole op de milkfabriek woorte aangelieëveerd. 't Koes aoch zieë dat t'r nog 'n tweede kääring op de milkfabriek gebäörde op 'n volgende levering. Aoch woort dao nog biegehaowe wie 't vitgehalte, dus de kwaliteit, waor.

Noonk Zjirra how op z'n milkskar 'n groeëte milksmöt oe-in haeë de milk verveurde.

Daonaeve 'n kan van e 'ne liter, en e 'ne laepel van e 'ne haove liter ('n häöfke). Noonk Zjirra ventte neet allèng, haeë hòw aoch 'ne weenkel a g'n hoes.

Links achter de milkskar d'r weenkel van Noonk Zjirra en taant Lies. Dat is op dis foto de oonderverdieping van 't vakwerkhoes. De kar is afgelaaje en d'r Max is in d'r sjtaal.

An d'r vöörkant waor neet te zieë dat t'r e 'ne "zuivelhandel" waor, mè eederee in 't dörrep wis dat me vöör de meeste milkprodukte "bie d'r Zjirra en 't Lies" terech koes. 'T waoërd weenkelsjleetingstied besjtong waal, mè niëmes heel zich dao aa, dus aoch Noonk Zjirra en Taant Lies neet.

'n Weenkelbel waor d'r in 't begin neet. De gings gewoeën nao binne en reeps dat-s te d'r waors en es nieëmes kieëm dan leeps te effe de kaamer in.

Z'ne gaanse vöörraad woeërt, umdat 'r in 't begin nog gèng keulkas besjtong, in d'r keule kalder oonder 't hoes bewaard, in baare, in e kèske mit vleege draod (dan koeste de vleege d'r neet bie) en op plaanke in 'ne rek. De milk sjtong later in iezere kratte op d'r vloer in d'r kalder. Zoe 'n krat waor behuurlik zjwoeër en 't sjtoeëte taegge muur en kezienge leet altied sjpääör nao.

Mos ich, van mieng mam, de kemisjes daoë dan kos 't waal 'ns zieë dat ich te huure kraeg: "Haol 't mer effe op oet d'r kalder, doe bis vlotter op en neer".

Ich waar bliej es ich wèr baoëve waar, waant in d'r kalder loog aoch e vööräödsje sjtinkkieës (rommedoe) en dae raoëk (sjtoonk) in mieng belaeving abnormal. Es keend hoofde ich gènge sjtinkkieës. Ich heel mich wieët d'r vanaaf. Noe is dat wal andersj.

Sjlagroom woart allèng op besjtilling gelieverd want dae waar mer kort good en d'r diksel van de roomflesj besjtong toen nog oet e sjtök diekker zilverpepieër, dat neet altied good sjlaoët en waar d'r room, wie me doe zag, vlot um. Mit de zaomerkermis how e waal innege flesjkes op vöorraod.

Later how haeë, es èng van de ùrsjte van 't dörrep, 'n keulkas en koes e deël van d'r vöorraod, oetgezeunderd d'r sjtinkkieës, in d'r weenkel bewaard waere.

Taant Lies koes hieël good makèj (zoegèt es kwark) maake, volges kinnersj d'r bitste oet d'r gaanse umsjtraeëk. Dat doog ze in häöre kalder mit oondermilk (milk die neet mie lang haowbaar waar). Dao doog ze gèt (innege dröppele) sjtremsel in en dan woort dat e tedsje in bewaeging gehaowe. Es 't da ging indiekke dan woort alles in 'ne dook gedaoë, dae op 'n ziej woort gelag en kòs d'r wèj droeët laope. Daodäör woort alles nog e bietsje diekker en woeërt alles in 'ne nuuje dook an 'ne haok opgehange um nog mieë wèj droeët te laote laope. Daonao woort d'r hangop, zowie dat hoosj, in glaaze potte gedaoë, die aafgedekt woorte mit vitvrie pepier. De potte woeërte vöör 35 cent verkoch. Vaste aafnummersj waore de vrow Lardinois, de vrow Nahon, Madame Gerards, de dames Wintjens, Medam Spee en häör sjunzuster de Maaria Gubbels-Sjniipers, d'r rès woeërt zoe an hoes verkoch.

Noonk Zjirra gol, op zieng route, bie innege boerderieje rommedoe in, die haeë wèr verkoch. De knèpkies kieës (kieës-sjtumpkes) die neet mie te snieje waore moogte of baeter gezag mooste, däör de keender van Noonk Zjirra en Taant Lies en de nisjekes en naefkes die op bezeuk kaome, opgegaete waere. Weggebruujd woort niks, dan ging 't nog leever nao de verrekes van ieëmes.

Noonk Zjirra haet es extra bieverdeenste aoch molle gevange. De zachte velkes woorte verkoch op d'r mert in Luuk, want dao waore de pries hieël gunstig, waal 10 gölle per sjtök. Af en toe verkoch haeë velkes nao 't noorde va Hollend en woort alles per pos afgewikkeld. In gooj jaore lieëveerde molle vange, behuurlik gèt op. Tössje häökskes, 'ne mollevanger oet Mhaer doog aoch e bietsje (knieng)sjträöpe en verdeende daomèt, nao eege zigke, wal twie kieër zoevööl es werke in 'n fabriek.

Innege sjpraekwäörd die betrikking hubbe op milk:

How 'm oonder d'r doem

'ne gooie rommedoe mot op de huuke zitte

'ne lekkere rommedoe kump dich te voet taëge

Es e 'ne boer wien dreenk en e 'ne pesjtoeër bottermilk, dan zitte ze allebeij neet good in 't vel.

George Gubbels